

**ПО СТЬПКИТЕ НА КУЛТУРНАТА СТОЛИЦА:
ДОКУМЕНТАЛНА РАЗХОДКА В МУЛТИЕТНИЧЕСКИЯ, МУЛТИЕЗИКОВ И
МУЛТИКУЛТУРЕН ПЛОВДИВ**

**ЗА БУКВИТЕ МЕЖДУ ПЛОВДИВ, МАТЕРА И ВЕНЕЦИЯ – ОТ ЯКОВ
КРАЙКОВ ДО ИВАН ВАЗОВ**

Николета Кадетто, Лука Молинари, Ка'Фоскари, Венеция

Илияна Кръпова, Ася Асенова

От Народна библиотека „Иван Вазов“ и *За буквите между Пловдив и Матера*, през *Часослов* и Яков Крайков във Венеция, за да стигнем до къщата на Вазов и произведенията от пловдивския му период, неговата „Италия“ (1884) и самият той на площад Сан Марко във Венеция. Ще се разходим по по улица ул. „Иван Вазов“, където се намират Италианското училище, Тютюневият склад, къщата на италианския търговец Дамазо Такела, консулствата на Холандия, Белгия, Испания, Великобритания, Франция и Френският девически колеж и по Главната (по повод честването на 50-годишния му творчески юбилей).

Първата среща с града има за цел да запознае посетителите с двете европейски столици на културата на Европа за 2019, като представи историята и културното наследство на Пловдив и Матера чрез посещенията на Народната библиотека „Иван Вазов“, където от 2.09. до 15.09.2019 е реализирана фотоизложбата *За буквите между Пловдив и Матера*. Идеята е вдъхновена от делото и ролята на Яков Крайков, първият български печатар, собственик на известната печатница на фамилия Вукович във Венеция. В Народната библиотека туристите ще имат възможност видят и съхраняваните там два екземпляра на неговата първа старопечатна книга на кирилица - „Часослов“, издадена през 1566 г. във Венеция.

Ще се запознаят с Яков Крайков през погледа на изследователя чрез издадените две монографии на български – на литературния критик, Петър Атанасов, и на проф. Марияна Цибранска-Костова, а след това и през романа „Печатарят“ (2016) на Силвия Димова.

Излизане от библиотеката и отправяне към къщата на Иван Вазов. Пред библиотеката - Защо Народната библиотека носи името на Иван Вазов? Продължаваме по улица „Иван Вазов“ ще се видят италианското училище, тютюневият склад на Кудоглу, къщата на италианския търговец Дамазо Такела, консулствата на Холандия, Белгия, Испания, Великобритания, Франция и френският девически колеж.

Представя се кратка биография, за да се отправим към ключовото събитие в Пловдив във връзка с честването на 50-годишния му творчески юбилей на 6/11/1920 г. Този избор позволява туристите веднага да се потопят в атмосферата на града и да се разходят из знаковата Главна улица, реализирана за пръв път от д-р Иван Кисяков, (двукратен кмет на Пловдив между 1910 и 1923 и член на Инициативния комитет, основан за поканването на Вазов). Обиколката на Главната продължава и по т.нар. Малка главна, за да се посети къщата на Иван Вазов. Той нарича Пловдив свой втори роден град и именно тук (1880-1886) Вазов пише едни от най-емблематичните си

произведения: „Епопея на забравените”, „Сливница”, „Чичовци”, „Немили-недраги”. В къщата на Вазов се пазят първите издания на стихосбирките, писани в Пловдив: „Гусла” (1881), „Поля и гори” (1884), „Италия” (1884), „Стихотворения за малки деца” (1883), поемата „В царството на самодивите”, драмата „Руска” (1889); печатните издания: в-к „Народний глас” (1880-85), сп. „Наука” (1882), сп. „Зора” (1885). Ще бъдат показани семейните снимки на поета и любимите лични вещи – броеницата, писалката, сребърната табакера и цигарето, и дарове по случай юбилея.

На финала отново ще се отправим към Венеция, където е има две запазени снимки пред базиликата Сан Марко, за да завършим с Вазовата „Италия” (1884), писана именно в Пловдив.

*В земята на сонетите сме ние:
сонети, музо, нека правим днес.
Хармоний чудни леят се из тие
поля, лазурен свод и миртов лес.*

*Италио, във твоя прах се крие
безсмъртен ек от стара римска чест,
в гърдите твои сърце младо бие,
кат на девица при любовна вест.*

*В теб всичко тръпце, дища и пленява:
прахът мълви, морето синьо пей,
небето дъха страст, Везувий — лава.*

*Италио, цъфти и хубавей
със твоите мирти, Лаури и песни,
изкуства, гробове, вълни небесни!*

Седем години след неговата смърт, през 1928 г., Михаил Маджаров, с когото пътуват из Италия, разказва:

Италия е хубава страна. Вазов се възхищаваше на всяка стъпка, но когато се отправихме за България, една радост ни обзе. Дали тихото море, дали чистият въздух, дали изчезването на римската треска, но и двамата се радвахме като деца, че ще се върнем у дома, в обичния наш Пловдив, дето бяхме прекарвали веселите и щастливи години.

(виж <http://glasove.com/categories/skandalyt/news/s-vazov-v-italiya>)

Туристи в Италия

*(Г-ну М. М-рову)
Ах, приятелю, за бога,
възхити се за минута,
ний пътуваме със тебе
из Италия прочута;*

из земята благородна
на венчаните поети,
на изкуствата безсмъртни,
на великите скелети.

Възхити се, съгласи се,
че тук всичко е прекрасно,
естеството по е нежно,
и небето по е страстно.

Не съсипвай ме със твоите
отрицания злодейски,
не за туй през три морета
идем в тоз край чародейски!

Викна ли: „Виж как небето
е лазурно!“ — ти кораво
го изглеждаш и добавяш:
„Стои малко пепеляво!“

Възклицавам ли със патос:
„Чудно си, море кристално!“
Ти се вгледваш във лимана:
„Но тук, казваш, то е кално!“

Срещнем ли в „Толедо“, шумно
млад рояк италианки
огнеоки, пълногръди —
обаятелни вакханки,

ти прекъсваш ми възторга
и ми сочиш без пощада
продавачките на дрипи,
що се пощат на площада.

В Рим дойдохме. Що за чудо!
Вред фонтани, обелиски,
статуй, храмове, палати —
плод на гений италиийски.

И захласнат ази зяпах
в чудесата римски тия;
ти записваше в портфейля:
„В тоз град няма търговия!“

Но веднъж те аз изгубих.
Боже мой, къде пропадна?
Ти си странник, кат и ази,
в Рим; столицата грамадна.

*Взех каляска с чичероне
и се спуснах, като бура,
да те гоня (аз ти зная
любопитната натура).*

*И дирих те в галерейте
живописни ватикански,
във San Petro безподобни,
в Колизея великански.*

*Щетно. В „Corso“ аз те фащам.
„Ах, любезни, що без мене
обходи Рим чудесни?
Кой творец, магесник, гений*

*твоят ум плени вълшебно?
Тициан ли идеални?
Микел Анджело ли дивни,
Рафаел ли гениални?“*

*Ала отговор не видя
в твоя поглед тих и бистър!
— Но кажи, отдека идееш?
— От финансовий министър.*

*Имах разговори важни
за бюджета на страната,
за отчетната система
във контролната палата.*

*Взех те аз под мишица здраво,
— Де ме водиш? — питаиш живо.
— В Капитолия ли искаш?
Или в Пинчио красиво?*

*— Не, във Гето. — Как? Във Гето
с отватителния климат?
— Любопитствувам да видя
опакото аз на Римът.*

*Пожалейте ме, тоз кът беден
на Рим вечний пази смета:
по-смадлив, по-мръсен даже
е от нашенска газета!*

.....

*Ах, приятельо, за бога,
възхити се за минута,
ний пътуваме със тебе*

Приложения към Беседа 1

Приложение 1: От Пловдив до Матера, презентация, филм, видео

Приложение 2: Яков Крайков – видео, презентация. Николета Кадетто и Лука Молинари

Приложение 3: Иван Вазов – видео, презентация, преводи

Цитирана литература:

Атанасов 1980: Атанасов, П. Яков Крайков, Книжовник, издател, график, XVI в. София, 1980.

Балди, Костов 2020: Балди, С., Костов, А. 140 години отношения между Италия и България. Дипломация, Икономика, Култура (1879-2019). София, 2020

< https://ambsofia.esteri.it/Ambasciata_Sofia/resource/doc/2020/02/baldi-kostov_140_anni_it_bg.pdf>.

Иванова 2018: Иванова, И. Изгубената България. С Иван Вазов в Италия

< <https://glasove.com/categories/izgubenata-bylgariya/news/s-vazov-v-italiya>> .

Томова 2015: Томова, С. Печатарят. Жанет 45, 2015.

Цибранска-Костова 2013: Цибранска-Костова М., Различни потреби на Яков Крайков между Венеция и Балканите през XVI. София 2013, 191.

< http://yadda.icm.edu.pl/yadda/element/bwmeta1.element.ojs-doi-10_18778_2084-140X_04_28>.